

Sygn. akt VA Ca 753/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym

Przewodniczący: Sędzia SA Edyta Jefimko

Sędziowie: SA Aleksandra Kempczyńska

SA Robert Obrębski (spr.)

Protokolant: Katarzyna Iwanicka

po rozpoznaniu w dniu 9 września 2020 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z J. P.

przeciwko Skarbowi Państwa – (...)

o ochronę praw autorskich

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 lutego 2019 r., sygn. akt II C 146/16

I. zmienia zaskarżony wyrok:

1. w punkcie pierwszym częściowo w ten sposób, że:

a. **zasądza od Skarbu Państwa –(...) na rzecz J. P. zadośćuczynienie w kwocie (...) (dwanaście tysięcy pięćset) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 17 września 2020 r. do dnia zapłaty;**

b. **zobowiązuje Ministra (...) do opublikowania, w terminie dwóch tygodni od wydania tego wyroku, na okres 30 dni, na stronie internetowej Ministerstwa (...) – (...) Instytutu (...) w P. – (...) Instytutu (...) w B. – (...) Ambasady RP w B. A. – (...)argenty/ambasada i Ambasady RP w P. (...) bezpośrednio pod menu nawigacyjnym, czarną i pogrubioną czcionką Arial w rozmiarze 11 pkt, w ramce o wymiarach nie mniejszych niż 1024x600 pikseli, na białym tle, oświadczenia o treści: „Skarb Państwa działający przez Ministra (...) przeprasza Panią J. P. za naruszenie Jej osobistych praw autorskich przez rozpowszechnianie Jej fotografii C. M. na stronach internetowych placówek dyplomatycznych podległych Ministerstwu (...) w formie okrojonej i bez oznaczenia Jej autorstwa.**

Minister (...)”;

2. w punkcie drugim w ten sposób, że znosi wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. znosi wzajemnie pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Robert Obrębski Edyta Jefimko Aleksandra Kempczyńska

UZASADNIENIE

Pozwem z 18 lutego 2016 r. J. P. wniosła o zasądzenie od Skarbu Państwa – (...) na swoją rzecz kwoty 20500 zł jako należnego zadośćuczynienia za naruszenie przez stronę pozwaną autorskich praw osobistych powódki wskutek wykorzystania na stronach internetowych kilku placówek dyplomatycznych oraz Ministerstwa (...) zdjęć C. M., wykonanych przez powódkę, bez podania ich autorstwa oraz z naruszeniem integralności wykadrowanych fragmentów tych zdjęć na potrzeby promocji wydarzeń organizowanych przede wszystkim poza granicami RP w ramach obchodów rocznicy urodzin polskiego noblisty. Powódka zaznaczała, że wprawdzie po zgłoszeniu naruszenia praw autorskich powódki, strony doszły do porozumienia poprzez zawarcie kilku ugód, w których ustalone oraz wypłacone zostały kwoty odszkodowania należnego powódce na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w wymiarze trzykrotnej stawki należnego wynagrodzenia, to jednak zakres tych ugód nie obejmował w żadnej mierze naprawienia krzywdy wynikającej za naruszenia przez pozwaną praw osobistych powódki, która została wręcz poinformowana, że podstawą do przyznania zadośćuczynienia musi być orzeczenie właściwego sądu, zgodnie z przyjętymi w strukturach (...) zasadami przyznawania tego rodzaju świadczeń. Powódka podawała w pozwie kwoty żądanego zadośćuczynienia z jednej strony za nieoznaczenie autorstwa zdjęć C. M., przeważnie w kwocie 5000 zł, jak też za naruszenie ich integralności, zwykle w kwocie 2750 zł, w ramach działania ambasady w P., Instytutu (...) w B. oraz P., ambasady w C. i w (...) oraz na stronach Ministerstwa, w ramach działalności którego w toku postępowania wystąpiła również o zasądzenie na swoją rzecz również odszkodowania z art. 79 ust. 1 pkt 3 powołanej ustawy za wykorzystanie przez pozwanego jednego z tych zdjęć także pod innym adresem internetowym (...). W toku postępowania powódka okresowo domagała się też zasądzenia wskazywanych kwot na rzecz oznaczonych organizacji. W piśmie zaś z 14 lutego 2018 r. wystąpiła również na podstawie art. 78 ust. 1 tej ustawy o zobowiązanie pozwanego do opublikowania na stronach podanych placówek dyplomatycznych oraz na stronach (...) oświadczenia będącego przeprosinami powódki za naruszenie przez pozwanego osobistych praw autorskich J. P. do wskazanych w pozwie utworów fotograficznych. Żądanie to powódka doprecyzowała pismem z 5 marca 2018 r. Pismem zaś z 10 grudnia 2018 r. też dookreślała roszczenia pieniężne w zakresie odsetek.

Strona pozwana wnosila o oddalenie powództwa. Przyznając okoliczności dotyczące wykorzystania wskazanych w pozwie zdjęć bez zgody powódki, nie zaprzeczając też swojej odpowiedzialności z tego tytułu, podnosiła, że zawarte przez poszczególne placówki (...) ugody wyczerpywały roszczenia majątkowe powódki z tego tytułu oraz że dalszych roszczeń tego rodzaju powódka się w też w nich pośrednio zrzekała. Strona pozwana powołała się też w tym zakresie na zarzut ich przedawnienia ze względu na wytoczenie powództwa przez powódkę po upływie trzech lat, przewidzianych na ich dochodzenie art. 442¹ k.c., który w tym zakresie należy stosować. Naruszenie praw powódki nie wynikało bowiem z przestępstwa z art. 115 ust. 2 powołanej ustawy. W zakresie zaś roszczenia o charakterze niemajątkowym strona pozwana wskazywała na nieznaczny zakres krzywdy powódki, wynikający z doniosłego znaczenia wydarzeń, na potrzeby których zdjęcia C. M. zostały wykorzystane bez świadomości ze strony odpowiedzialnych pracowników (...), że ich autorką jest powódka, a przede wszystkim na to, że po zgłoszeniu ich naruszenia, powódka była przez właściwych pracowników (...), w tym ambasadorów, przepraszana w pismach, które były do powódki kierowane i wywoływały skutek w postaci uzyskania przez powódkę stosowanych oświadczeń, wypełniających funkcję kompensacyjną na gruncie art. 78 ust. 1 powołanej ustawy.

Wyrokiem z 11 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo oraz zasądził od powódki na rzecz Skarbu Państwa – (...) kwotę 4800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Na podstawie zebranych dowodów Sąd Okręgowy ustalił, że powódka zawodowo zajmuje się fotografią, zwłaszcza portretową. Za udostępnienie zdjęć znanych osób przyjmuje zwykle wynagrodzenie od 2000 do 4500 zł w oparciu o umowy o udzielenie licencji. Znana jest z wykonania serii zdjęć portretowych C. M., które bez zgody powódki zostały wykorzystane w ramach działalności podejmowanej około 2013 r. w związku z obchodzeniem rocznicy urodzin tego noblisty przez różne placówki (...), w tym wymienione w pozwie i dalszych pismach ambasady w P., (...), C.,

jak również Instytutu (...) w P. i B., a ponadto na stronach samego Ministerstwa(...), bez oznaczenia autorstwa powódki, a przy tym w sposób ingerujący w ich integralność poprzez wykadrowanie fragmentów tych zdjęć, a nie ich przedstawienie na stronach tych placówek w całości, czyli zgodnie z ich oryginałem. Sąd Okręgowy ustalił, że po interwencjach powódki i wymianie korespondencji, w której J. P. domagała się ochrony poprzez wypłatę odszkodowań za naruszenie swoich praw majątkowych, jak również zadośćuczynień w związku z naruszeniem osobistych praw autorskich powódki i ochrony niemajątkowej, zdjęcia zostały usunięte ze stron internetowych tak (...), jak też podległych mu placówek dyplomatycznych. Powódka była też za to przepraszana w wysyłanych do niej pismach, w tym podpisywanych przez uprawnionych przedstawicieli tych (...), w tym ambasadorów. Zawierane też były ugody z poszczególnymi placówkami. W ugodzie zawartej z ambasadą RP w P. 10 maja 2013 r. ustalone i tak zostało, że z tytułu naruszenia przez tę placówkę majątkowych praw powódki do zdjęć C. M., powódce zostanie wypłacone odszkodowanie w kwocie 7350 zł, stanowiące trzykrotną stawkę określoną w art. 79 ust. 1 pkt 2 powołanej ustawy oraz że wypłacenie tej kwoty wyczerpywać będzie roszczenia powódki z tytułu naruszenia przez stronę pozwaną majątkowych praw powódki do tych zdjęć i ich wykorzystania na stronie internetowej tej placówki.

Podobnej treści ugoda, jak ustalił Sąd Okręgowy, została zawarta między powódką a Instytutem (...) w B. w dniu 16 maja 2013 r., z tym że ustalone odszkodowanie wynosiło 6600 zł i zostało naliczone od wynagrodzenia określonego na 2200 zł, jak również, w dniu 16 września 2014 r., z udziałem przedstawicieli ambasady RP w C., z tym że w tym wypadku kwota z art. 79 ust. 1 pkt 3 podanej ustawy została ustalona na 7500 zł netto, 8242 zł brutto, od stawki wynagrodzenia wynoszącej 2500 zł brutto. W dniu 13 sierpnia 2013 r., jak ustalił Sąd Okręgowy, została ponadto zawarta ugoda o podobnej treści z Instytutem (...) w P.. Wysokość odszkodowania tego samego rodzaju od stawki wynagrodzenia określonej na 2500 zł również została ustalona na 7500 zł. Z kolei z ambasadą RP w Argentynie analogiczna ugoda podpisana została przez powódkę już 10 lipca 2012 r. Ustalone w niej odszkodowanie było wyższe. Zliczone bowiem zostało na 14700 zł brutto od stawki wynagrodzenia również wynoszącej 2500 zł. W dniu 24 września 2012 r. ugodę z powódką też zawarło Ministerstwo (...) na kwotę 6000 zł brutto, wyliczoną od stawki wynagrodzenia określonej na 2000 zł. We wszystkich ugodach, które zostały w tym okresie zawarte pomiędzy stronami, zapisano, że ich wykonanie przez stronę pozwaną wyczerpuje roszczenia powódki z tytułu naruszenia przez pozwanego praw majątkowych powódki do zdjęć C. M. oraz ich wykorzystania na stronach wszystkich wymienionych placówek, z tym że na stronie (...) zostało ono wykorzystane również na podstronie w innej wersji językowej, w zakresie której nie zawarto stosownej ugody, w związku z czym powódka dochodziła z tego tytułu odszkodowania z art. 79 ust. 1 pkt 3 ustawy w wysokości również odpowiadającej trzykrotności pobieranego wynagrodzenia.

Oceniając znaczenie prawne ustalonych okoliczności w zakresie roszczeń dotyczącym majątkowych, po omówieniu roszczeń przewidzianych art. 79 ust. 1 pkt 3 ustawy na gruncie ukształtowanym wyrokiem TK z 23 czerwca 2015 r., SK 32/14, w którym trzykrotna stawka odszkodowania została uznana za niezgodną z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 31 ust. 2 w zw. z art. 2 Konstytucji RP w odniesieniu do osobistym praw autorskich do utworu fotograficznego, który korzysta z takiej ochrony w zakresie jego integralności i więzi autora z utworem ujawnianej oznaczeniem jego autorstwa, za niesporne pomiędzy stronami też uznając, że pozwany opisanymi działaniami naruszył nie tylko majątkowe, lecz również osobiste prawa powódki do zdjęć C. M., Sąd Okręgowy z jednej strony nie podzielił zasadności zarzutu przedawnienia i uznał, że ugody zawierane pomiędzy stronami nie dotyczyły ochrony osobistych praw powódki, z tego przede wszystkim powodu, że bezprawne działanie strony pozwanej też polegało na popełnieniu przestępstwa przewidzianego art. 115 ust. 2 ustawy, w związku z czym termin przedawnienia roszczeń majątkowych, określony art. 442¹ k.c., nie wynosił trzech lat, lecz dwadzieścia, z zawartych zaś ugód oraz okoliczności ich zawarcia wynikało, że oświadczenie o wyczerpaniu roszczeń powódki dotyczy tylko naruszenia praw majątkowych, przedstawiciele strony pozwanej podpisani pod ugodami bez wyroku sądowego nie byli bowiem także uprawnieni ich zawierania w odniesieniu do roszczeń z tytułu zadośćuczynień.

Z drugiej zaś strony, analizując przesłanki określone art. 78 ust. 1 ustawy, w tym przede wszystkim krzywdy doznanej przez powódkę z tytułu naruszenia jej praw osobistych przez stronę pozwaną, Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że jej zakres nie był na tyle duży, aby powódce należało przyznać świadczenie z tytułu zadośćuczynienia, zwłaszcza że wypłacone na rzecz powódki kwoty na podstawie ugód zawartych ze stroną pozwaną zostały określone

na poziomie odpowiadającym trzykrotnej stawce wynagrodzenia w oparciu o art. 79 ust. 1 pkt 3 ustawy zanim został wydany powołany wyrok TK z 23 czerwca 2015 r., czyli w wysokości przenoszącej należne świadczenie przewidziane powołanym przepisem. Przede wszystkim Sąd Okręgowy też wskazał na doniosły społecznie cel bezprawnego wykorzystania przez stronę pozwaną zdjęć C. M., wykonanych przez powódkę, na potrzeby szeroko zakrojonej kampanii mającej popularyzować twórczość polskiego noblisty C. M. poza granicami RP i w środowiskach polonijnych wielu państw obcych. Brak znaczącego, w ocenie Sądu Okręgowego, wymiaru krzywdy doznanej przez powódkę został przez Sąd Okręgowy uznany za przesłankę wystarczającą do oddalenia żądania opartego na art. 78 ust. 1 powołanej ustawy.

Przyczyny oddalenia powództwa o niemajątkową ochronę osobistych praw autorskich powódki, przewidzianej powołanym przepisem, Sąd Okręgowy dopatrył się zaś w upływie znacznego okresu czasu od naruszenia przez stronę pozwaną tych praw w ramach działalności (...) i podległych mu placówek oraz w kierowaniu przez poszczególnych przedstawicieli (...), w tym ambasadorów, do powódki pisemnych oświadczeń, w których powódka była przepraszana za bezprawne wykorzystanie zdjęć C. M., czyli w których pozwany za sprawą swoich przedstawicieli wyrażał z tego tytułu ubolewanie i wyjaśniał, że nie było do działania celowe, lecz wynikające z niestaranności pracowników, w tym odpowiedzialnych za przygotowanie stron internetowych tych placówek na potrzeby popularyzacji rocznicy urodzin samego noblisty poza granicami RP. O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy z art. 98 k.p.c., § 19 rozporządzenie z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i ar. 32 ust. 3 ustawy z 15 grudnia 2015 r. o Prokuraturii Generalnej RP.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniosła powódka. Zaskarżając ten wyrok w części dotyczącej zadośćuczynienia w wysokości tylko 50000 zł, które zostało rozpisane na poszczególne placówki (...) w jej uzasadnieniu, jak też w zakresie ochrony niemajątkowej i kosztów procesu, powódka zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez bezzasadne przyjęcie, przy pominięciu dowodów z rzutów ekranów stron internetowych, że pozwany na swoich stronach, w tym podległych placówek dyplomatycznych, zamieścił tylko skadrowane miniatury zdjęć autorstwa powódki, aby pomniejszyć krzywdę powódki, oraz że przez długi czas powódka nie podnosiła roszczeń, również co do zadośćuczynienia i ochrony niemajątkowej, mimo że przeciwne wnioski był obowiązany Sąd Okręgowy wyprowadzić z korespondencji prowadzonej przez powódkę z tymi placówkami, w tym ponagleń, a ponadto poprzez pominięcie zeznań powódki wskazujących na znaczny zakres krzywdy doznanej ze strony skarżącej wskutek bezprawnego wykorzystania przez pozwanego fotografii C. M., z dodatkowym naruszeniem art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wskazania w uzasadnieniu wyroku przyczyn umniejszenia wartości tych zeznań jako dowodu na wymiar krzywdy doznanej przez powódkę, jak też poprzez niewskazanie postawy prawnej uzasadniającej przyjęcie, że zakres tej krzywdy nie był znaczny na tyle, aby powództwo o ochronę osobistych praw powódki zostało uwzględnione. Apelacja została też oparta na zarzucie naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 12 ust. 1 pkt 1 prawa prasowego przez niezastosowanie tego przepisu przy ocenie staranności, jakiej należało jednak wymagać od osób, które przygotowywały serwisy internetowe dla strony pozwanej, jak też art. 448 k.c. poprzez pominięcie kompensacyjnego i prewencyjnego znaczenia świadczenia z tytułu zadośćuczynienia, którym należało obciążyć stronę pozwaną, zwłaszcza że chodziło o wielokrotne naruszanie osobistych praw majątkowych powódki ze strony podmiotu szczególnie zobowiązanego do ich honorowania.

Na podstawie wskazanych zarzutów powódka wносиła o zmianę wyroku objętego apelacją poprzez zasądzenie na swoją rzecz od strony pozwanej kwoty 50000 zł tytułem zadośćuczynienia z odsetkami wskazywanymi przed Sądem Okręgowym i nakazanie pozwanemu opublikowania na podanych w załączniku do protokołu rozprawy apelacyjnej stronach internetowych (...) i czterech jego placówek w P., B., B. A. i P. oświadczenie o treści zawnioskowanej w postępowaniu przed Sądem Okręgowym oraz o obciążenie strony pozwanej poniesionymi przez powódkę kosztami procesu według norm przepisanych i kosztami postępowania apelacyjnego, jak też dopuszczenie przez Sąd Apelacyjny dowodów ze wskazanych w apelacji dalszych dokumentów, w tym wezwań i korespondencji. Dalsze uzasadnienie apelacji powódka również przedstawiła w piśmie z 24 marca 2019 r.

W odpowiedzi na apelację i w dalszych pismach pozwany wnosił o jej oddalenie oraz obciążenie powódki poniesionymi kosztami postępowania przed instancją odwoławczą.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie w znacznej części, w tym prawie w całości w zakresie roszczenia niemajątkowego, przede wszystkim ze względu na naruszenie przez Sąd Okręgowy pominiętego w apelacji art. 78 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, tak w zakresie ograniczonego w jej treści roszczenia z tytułu zadośćuczynienia, jak też co do przewidzianej przez ten przepis ochrony niemajątkowej związanej z zobowiązaniem strony pozwanej do opublikowania na wskazanych przez powódkę stronach internetowych treści oświadczenia przeproszającego powódkę za naruszenia przez pozwany Skarb Państwa osobistych praw autorskich do zdjęć C. M., wykonanych przez powódkę, wskutek uznania, że nie zachodziły w tej sprawie przesłanki do udzielenia powódce tego rodzaju ochrony, pomimo poprawnego przyjęcia, w oparciu o dokonane ustalenia i zebrane dowody, nie tylko że strona pozwana naruszyła wskazane prawa powódki, lecz również nie roszczenie majątkowe nie uległo przedawnieniu oraz że w ugodach podpisanych przez powódkę jednak nie doszło do pośredniego zrzeszania się roszczeń z tytułu zadośćuczynienia.

Duża część ustaleń i rozważań Sądu Okręgowego była bowiem trafna, również dokonana na podstawie dokumentacji poprzedzającej ich zawarcie. Z tego powodu zarzut apelacji, aby Sąd Okręgowy pominąć część korespondencji między stronami, w tym wezwań do spełnienia dochodzonych świadczeń, nie sposób podzielić o tyle, że nawet jeśli nie została ona precyzyjnie wskazana w uzasadnieniu, to nie znaczy, że została pominięta. W zakresie dotyczącym treści oraz skutków tych ugód Sąd Okręgowy poczynił bowiem poprawne i korzystne dla powódki ustalenia, w szczególności w zakresie przyjęcia, że nie obejmowały one roszczeń z tytułu zadośćuczynienia. Sąd Okręgowy odwołał się w tej części ustaleń do pragmatyki obowiązującej w strukturach (...), zgodnie z którą tylko wyroki sądowe mogły stanowić podstawę do wypłacania zadośćuczynień na rzecz osób uprawnionych, w tym powódki. Większe jednak znaczenie należało przywiązać do analizy treści poszczególnych ugód i ich konfrontacji w zakresie roszczeń, które powódka wysuwała jeszcze przed ich podpisaniem. W treści tych wezwań jasno było prezentowane, że powódka domaga się od pozwanego nie tylko odszkodowania z art. 79 ust. 1 pkt 3 ustawy, lecz też zadośćuczynień za naruszenie praw osobistych powódki, które poprawnie zostały omówione przez Sąd Okręgowy, a ponadto zwykle również ochrony niemajątkowej, co do której nawet strona pozwana nie podnosiła, by podpisywane ugody stanowiły podstawę do twierdzenia, że również z tej ochrony powódka zrezygnowała. W początkowych zapisach tych ugód jasno zostało zaznaczone, że do ich zawarcia dochodzi w związku z naruszeniem majątkowych praw powódki do fotografii C. M., nie zaś wszystkich tych praw, w tym osobistych.

Rozróżnienie naruszenia obu kategorii wskazanych uprawnień autora jest w pełni uprawnione i uzasadnione na gruncie stanu faktycznego tej sprawy. Nie może bowiem ulegać kwestii, że odszkodowanie przewidziane art. 79 ust. 1 pkt 3 powołaną ustawą należne jest z tytułu bezumownego wykorzystania utworu podlegającego ochronie przewidzianej regulacją prawa autorskiego. Dotyczy więc także sytuacji, gdy wykorzystanie cudzego utworu bez ingerencji w jego treść, w tym jego wykadrowania przez przedstawienie jego fragmentu, wiąże się ponadto również z podaniem jego autora. W stanie faktycznym tej sprawy strona pozwana nie tylko wykorzystwała zdjęcia C. M. wykonane przez powódkę, czyli bez tytułu prawnego, lecz dodatkowo nie oznaczyła autorstwa tych zdjęć i dopuściła się ingerencji w ich treść poprzez ich przedstawienie w formie okrojonej, czyli wykadrowanie. Doszło w ten sposób do zerwania więzi tych utworów fotograficznych z ich autorem, stanowiącej podstawowy przejaw osobistych praw powódki jako ich twórcy, jak też zdeprecjonowania wyrazu ich wartości artystycznej wskutek niezaprezentowania całości dzieła powódki jako ich autora realizującego konkretną koncepcję twórczą na etapie ich wykonania w oparciu o przychyłność noblisty, który wyraził zgodę na wykorzystanie przez powódkę efektów takiej, a nie innego koncepcji twórczej w zakresie prezentacji portretowego wizerunku C. M. w przedstawionej na tych zdjęciach konwencji zaprezentowania noblisty opinii publicznej.

Rozróżnienie wskazanych praw uprawniało powódkę do wysuwania nie tylko roszczeń z tytułu odszkodowań, które w całości zostały uregulowane przez wykonanie przez pozwanego ugód podpisanych przez powódkę, lecz również

osobnych roszczeń z tytułu zadośćuczynienia, tyle że na podstawie art. 78 ust. 1 powołanej ustawy, nie zaś w oparciu o art. 448 k.c., mimo że działalność tego rodzaju, czyli twórcza, stanowi dobro osobiste w rozumieniu art. 23 k.c., który wprost to przesądza. Powołanie w apelacji art. 448 k.c. było zbędne. Przesłanka krzywdy została bowiem wprowadzona również do art. 78 ust. 1 tej ustawy. W stosunku do art. 448 k.c. ten przepis stanowi jednak normę szczególną, która w zasadzie wypiera odwoływanie się do ogólnej normy art. 448 k.c. Wskazanie w apelacji niewłaściwej podstawy prawnej trafnego co do zasady zarzutu nie miało jednak żadnego znaczenia dla oceny jej zasadności, ponadto wywołujące taki sam skutek stwierdzenie, że podstawą oddalenia powództwa, także o roszczenie majątkowe, było negatywne zastosowanie przez Sąd Okręgowy art. 78 ust. 1 powołanej ustawy, nie zaś art. 448 k.c. Zarzut zaniechania wskazania przez Sąd Okręgowy podstawy prawnej takiego rozstrzygnięcia, czyli naruszenia art. 328 §2 k.p.c. w tym zakresie, nie zasługiwał więc na uwzględnienie.

Poprawnie Sąd Okręgowy też przyjął, że roszczenie o zadośćuczynienie z art. 78 ust. 1 powołanej ustawy nie uległo przedawnieniu, i to nie tylko dlatego, że naruszenie osobistych praw autorskich powódki mogło zostać uznane przez Sąd Okręgowy, pomimo nieprzeprowadzenia odpowiedniego w tym zakresie postępowania karnego, za przestępstwo przewidziane art. 115 ust. 2 tej samej ustawy, które może zostać popełnione tylko z winy umyślnej jako występpek, w stosunku do którego ustawodawca w tym przepisie nie przewidział możliwości jego popełnienia nieumyślnie, jak to strona pozwana przyjmowała w powołanej już treści przeprosin, które do powódki kierowali uprawnieni przedstawiciele pozwanego, w tym ambasador w P.. Niezależnie od tego, kto wykonywał w imieniu pozwanego faktyczne czynności związane z pozyskaniem fotografii wykonanych przez powódkę i jakie podejmował w tym zakresie działania przy wykorzystaniu zawartości różnych stron internetowych, nie mógł nie dostrzec, że przy niewątpliwie wykonanych zdjęciach, nie został ujawniony ich autor oraz że nie zostały one przedstawione w całości, lecz w wykadrowanych fragmentach przy użyciu odpowiedniej obróbki komputerowej. Umyślny charakter działań tego rodzaju można uznać za oczywisty, nawet jeśli sprawca nie zdawał sobie sprawy z tego, że narusza osobiste prawa autorskie powódki, w ustaleniu jej autorstwa mógł faktycznie nie dołożyć należytej staranności. Penalizacji z art. 115 ust. 2 powołanej ustawy podlega jednak nie tyle uchybienie standardom działania w zakresie ustalenia autorstwa wykorzystywanych utworów, w tym fotograficznych, ile ich użycie na własne potrzeby bez ujawnienia autora, bez względu na to kto nim jest, oraz ingerencja w ich treść jako efektu zastosowanej przez autora koncepcji twórczej, bez względu na to, jaka ona była i kto był jej autorem. Wina umyślna sprawcy, który doprowadził we wskazany sposób do naruszenia osobistych praw autorskich powódki, nie powinna więc budzić, w ocenie Sądu Apelacyjnego, żadnych wątpliwości, w przeciwieństwie do oceny poprawności powołania przez powódkę w apelacji zarzutu naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 12 ust. 1 pkt 1 prawa prasowego, odwoływanie się do którego w tej sprawie było po prostu zbędne ze względu na przedmiot penalizacji, które została przewidziana art. 115 ust. 2 prawa autorskiego.

Należy też wskazać, że przeciwko zasadności zarzutu przedawnienia, na który powoływała się strona pozwana, przemawiał jeszcze jeden argument, na który nie powołała się ani powódka, ani też Sąd Okręgowy. Jego znaczenie jest jednak istotne, również na potrzeby oceny innych zarzutów apelacji i zasadności powództwa co do zasady. Oceniając konstrukcję powództwa na tle sekwencji zdarzeń, z których powódka wywodziła roszczenia objęte pozwem, podobnie też jak część ustaleń i ocen Sądu Okręgowego, można odnieść wrażenie, jakoby do naruszenia osobistych praw autorskich powódki dochodziło w ramach działania różnych, a przy tym odrębnych podmiotów, czyli poszczególnych placówek (...), w tym ambasad i jednostek Instytutu (...) w P. i B., czyli że wielokrotnie prawa powódki zostały naruszone przez poszczególne placówki (...). Taka ocena nie jest jednak uprawniona. Odpowiedzialność w stosunku do powódki z art. 78 ust. 1 powołanej ustawy ponosi Skarb Państwa jako jeden podmiot, który naruszył osobiste prawa autorskie powódki do dwóch w zasadzie, przynajmniej w zakresie objętym apelacją, zdjęć C. M. wykonanych przez powódkę, tyle że w ramach działalności różnych placówek podległych kierownictwu jednego resortu, czyli (...). Nie doszło więc do wielu czynów naruszenia praw powódki, lecz w zasadzie do dwóch, związanych z dwoma zdjęciami, tyle że w ramach czynów wieloczłonowych, rozłożonych na poszczególne zdarzenia faktyczne. Takie stanowisko jest uprawnione w zasadzie w tych samych powodów, ze względu na które wielość czynów naruszających prawa powódki nie można byłoby przyjąć, gdyby tymi samymi albo innymi zdjęciami bez zgody powódki i ujawnienia autorstwa skarżącej posłużył się w szczególności bank w zakresie działania wielu swoich placówek. Także w takim wypadku

uprawnione byłoby przyjęcie, że przy dwóch zdjęciach doszło tylko do naruszenia praw powódki do dwóch fotografii, nie zaś do tylu naruszeń, w ilu oddziałach zostały one wykorzystane, na potrzeby reklamowe w szczególności.

Wskazana analiza jest istotna w odniesieniu do zarzutu przedawnienia o tyle, że jeśli uprawnieni przedstawiciele pozwanego Skarbu Państwa, w tym w ambasador w C. i reprezentant Instytutu (...) w P., podpisali ugody z powódką odpowiednio 16 września 2014 r. i 13 sierpnia 2013 r., które zostały ograniczone do roszczeń majątkowych związanych ze zdarzeniem, które w oczywisty sposób naruszało również osobiste prawa powódki, tak też zostało w tych ugodach opisane, bez objęcia tymi ugodami roszczeń dotyczących tego rodzaju praw ze względu na przyjętą w resorcie praktykę ich wypłacania tylko na podstawie wyroków sądowych, to zawieranie takich ugód należało uznać co do zasady za czynności uznania odpowiedzialności pozwanego wobec powódki w obu wskazanych zakresach. Doszło więc do przerwania biegu przedawnienia również w zakresie roszczeń dotyczących naruszenia przez pozwanego praw osobistych powódki do tych samych zdjęć, których dotyczyły ugody. Zarzut przedawnienia tym bardziej nie zasługiwał na uwzględnienie.

W zakresie omówionych elementów stanowisko Sądu Okręgowego było poprawne. Przyczyną oddalenia powództwa opartego na art. 78 ust. 1 ustawy w odniesieniu do roszczeń majątkowych było natomiast przyjęcie, że powódka nie doznała z naruszenia swoich osobistych praw autorskich do zdjęć C. M. znaczącej krzywdy w rozumieniu przyjętym w tym przepisie, czyli w takim znaczeniu, w jakim krzywda autora powinna być określana na gruncie prawa autorskiego oraz rodzaju dzieła podlegającego ochronie przewidzianej w tych przepisach i sposobu oraz skutków naruszenia tych praw. W ocenie Sądu Apelacyjnego, sposób zastosowania tej przesłanki na gruncie okoliczności tej sprawy ze strony Sądu Okręgowego był nietrafny do tego stopnia, że dokładnie z tych samych argumentów uprawnione było wyprowadzenie przeciwnego wręcz wniosku, czyli przyjęcie, że krzywda powódki była na tyle znaczna, że jednak uzasadniała przyznanie skarżącej zadośćuczynienia rozsądnego do tych okoliczności. Przyjmując opisane stanowisko Sąd Okręgowy umniejszył wartość więzi powódki ze zdjęciami C. M. i jej znaczenie dla autora oraz doniosłość dokonanej przez pozwanego ingerencji w treść spornych utworów fotograficznych, w tym koncepcję twórczą, jaka została w nich wyrażona przez powódkę i zaakceptowana przez noblistę jako sposób na wizualną prezentację C. M. opinii publicznej, w tym szerokiemu gronu czytelników, tak z Polski, środowisk polonijnych, jak również czytelników zagranicznych, którzy są albo mogą się stać w przyszłości zainteresowani jego twórczością literacką.

Poza sporem musi pozostawać, że każdy twórca zabiega o renomę, w tym popularyzację swojej twórczości, pozyskanie odbiorcy, w tym nabywcy jego też innych dzieł ze względu na uznany status autora w danej branży, w tym też w środowiskach zainteresowanych sztuką fotografią, w tym artystyczną. Twórcy, w tym posługujący się fotografią, na różne dostępne sposoby podejmują na swą rzecz działania zmierzające do podniesienia swojego statusu zawodowego, w tym poprzez udział w konkursach, panelach, wystawach indywidualnych albo zbiorowych, jak też udostępnianie swoich utworów na potrzeby prestiżowych wyrażen życia kulturalnego i artystycznego. Wykorzystanie zdjęć tak znanego i cenionego literata jak C. M., jednego z nielicznych polskich noblistów w tej dziedzinie, w szczególności na potrzeby prezentacji wydarzeń związanych z obchodami okrągłej rocznicy urodzin tej klasy literata w ramach działalności licznych placówek Ministerstwa (...), w tym ambasad w wielu państwach obcych i przedstawicielstw Instytutu (...) w B. oraz w P., a ponadto w ramach działalności samego Ministerstwa, należy uznać za szczególnie prestiżowe dla twórcy fotografii specjalizującego się z zdjęciach portretowych, mogące istotnie wpłynąć na popularyzację jego twórczości oraz podnieść status autora w branży fotograficznej, w tym doprowadzić w bliższej albo dalsze przyszłości do zwiększenia zainteresowania różnych klientów jego twórczością, w tym przyczynić się do podniesienia jej wartości rynkowej, czyli też polepszyć status finansowy ich autora. Na tle okoliczności tej sprawy, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zachowanie więzi powódki ze zdjęciami C. M., wykorzystanymi przez stronę pozwaną, poprzez ujawnienie autora, miało dla powódki szczególne znaczenie właśnie ze względu na osobę noblisty i szeroki, wręcz międzynarodowy, a przy tym oficjalny sposób ich wykorzystania w szczytnym celu, którego realizacja nienaruszająca praw powódki tym samym mogła się przyczynić do podniesienia prestiżu powódki i dostrzeżenia wartości tych zdjęć w branży fotograficznej i wśród osób zainteresowanych tego rodzaju twórczością, również na potrzeby komercyjne, którymi powódka oczywiście była zainteresowana z racji zawodowego wykonywania takiej działalności. To samo dotyczy zachowania integralności tych zdjęć. Ich wykadrowanie mogło dla powódki być

krzywdzące znacząco właśnie dlatego, że na opisane potrzeby prezentacji osoby i dorobku C. M., strona pozwana nie uhonorowała twórczej koncepcji przedstawienia noblisty, która została na tych zdjęciach ze strony powódki zaprezentowana, a ponadto – co również ważne – była w pełni akceptowana przez literata, od którego powódka uzyskała zgodę na wykonanie i wykorzystanie tych zdjęć zapewne również dlatego, że wizerunek noblisty jako ich bohatera została zaaprobowany przez samego C. M., który w ten, a nie inny, okrojony sposób chciał być postrzegany przez opinię publiczną, w tym szerokie, a przy tym międzynarodowe, grono swoich czytelników.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, wymiar krzywdy doznanej przez powódkę z przyczyn obciążających stronę pozwaną był jednak na tyle dotkliwy, aby powództwo oparte na art. 78 ust. 1 powołanej ustawy zostało uwzględnione w adekwatnym wymiarze zadośćuczynienia do wszystkich okoliczności sprawy. Odmienne stanowisko Sądu Okręgowego naruszało ten przepis. Wymagało więc korekty w ramach częściowego uwzględnienia apelacji powódki.

Analizując cały stan faktyczny poprawnie ustalony przez Sąd Okręgowy na potrzeby ustalenia odpowiedniej kwoty zadośćuczynienia, Sąd Apelacyjny przede wszystkim uwzględnił omówioną powyżej strukturę czynu naruszenia przez pozwanego osobistych praw autorskich powódki do zdjęć noblisty, w tym to, że w wielocłonowy sposób dopuścił się go jednak wyłącznie jeden sprawca, czyli Skarb Państwa, tyle że w działalności różnych placówek podległych (...), mimo że poszczególni jego przedstawiciele podpisywali osobne ugody, które regulowały wyczerpująco kwestie naruszenia praw majątkowych powódki do tych samych zdjęć. Uwzględniając znaczący jednak wymiar krzywdy powódki, wynikający z przedstawionych argumentów, Sąd Apelacyjny nie mógł również przeoczyć okoliczności dotyczących treści tych ugód, na podstawie których powódce przyznano odszkodowanie podzielona na sześć części ze względu na taką właśnie liczbę tych ugód, w łącznej wysokości sięgającej niemal 50000 zł w oparciu o trzykrotność stawki wynagrodzenia określanego przez powódkę na 2000 zł, 2500 zł albo 2750 zł. Zaznaczając, że w ugodzie tego rodzaju strony mogą określić wysokość odszkodowania w zasadzie według własnego uznania, czyli że nie muszą wprost stosować wymiaru przyjętego w art. 79 ust. 1 pkt 3 powołanej ustawy, również w wersji skorygowanej przez TK w wyroku z 23 czerwca 2012 r., SK 32/14, a tym samym że sprawca naruszenia autorskich praw majątkowych może, zwłaszcza ze względu na wieloelementową postać czynu, tak jak na tle okoliczności tej sprawy, zobowiązać się do wypłacenia na rzecz autora odszkodowania nawet sześciokrotnie większego niż wymiar w tym przepisie przyjęty, czyli wynoszący pierwotnie trzykrotność stawki należnego z tego tytułu wynagrodzenia, następnie zaś, wskutek wydania tego wyroku, jego dwukrotność, tak jak na tle okoliczności tej sprawy, dostrzec jednak należało, że powódka odniosła znaczną korzyść finansową z tytułu zawarcia tych ugód, mimo że wyłącznie w zakresie ochrony praw majątkowych. Chodziło jednak o ten sam czyn naruszenia praw osobistych do tych samych utworów.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, uwzględnienie wszystkich okoliczności tej sprawy, znaczących dla określenia stopnia krzywdy doznanej przez powódkę, uzasadniało przyznanie na rzecz skarżącej zadośćuczynienia odpowiadającego tylko jednokrotności średniej stawki określanej w opisanych ugodach oraz na stronach internetowych powódki, do których odwoływał się Sąd Okręgowy, czyli w kwocie 2500 zł w odniesieniu do tych wszystkich placówek (...), które zostały wskazane w apelacji nieobejmującej już odszkodowania za użycie przez (...) jednego ze zdjęć powódki na stronie wewnętrznej (podstronie) dostępnej w języku obcym, czyli w zakresie dotyczącym działania ambasady w P. i w B. A., Instytutu (...) w B. i P. oraz samego (...).

Bazując na podanych argumentach, za adekwatne do zakresu krzywdy ze strony powódki Sąd Apelacyjny uznał zadośćuczynienie w łącznej wysokości 12500 zł, ustalonej poprzez przemnożenie średniej stawki 2500 zł przez liczbę placówek, z działaniem których powódka w apelacji powiązała naruszenie praw osobistych do zdjęć C. M., bez mnożenia tej stawki przez ich liczbę z tego powodu, że również w ugodach tego rodzaju dodatkowa kalkulacja nie została przez strony zastosowana. Odsetki od wskazanej kwoty zostały zaś zasądzone od dnia następującego po dacie wyroku, którym została ona na rzecz powódki zasądzona. Nie sposób bowiem uznać, zwłaszcza w sprawie, w której Sąd Okręgowy oddalił powództwo, aby roszczenie o jej zapłacenie stało się wymagalne przed wydaniem wyroku tej treści. Podobnie jak na gruncie art. 448 k.p.c., również przyznanie zadośćuczynienia na podstawie art. 78 ust. 1 ustawy pozostaje dyskrejonalnym, mimo że nie dowolnym, uprawnieniem sądów orzekających, zwłaszcza w ostatniej instancji. Wyroki wydawane na podstawie tych przepisów w istocie zbliżają się w swojej konstrukcji do orzeczeń niemal konstytucyjnych, zwłaszcza gdy uwzględniają poziom krzywdy uprawnionego na moment wyrokowania, tak jak w

niniejszej sprawie. Niezależnie od tego, że ze stron placówek dyplomatycznych wskazanych w apelacji wykadrowane przez pozwaną zdjęcia powódki zostały usunięte, jak poprawnie podał Sąd Okręgowy, dowody zgłoszone przez powódkę w apelacji, które mimo zastrzeżenia strony pozwanej, zostały dopuszczone podczas rozprawy apelacyjnej, wykazały, że w okrojonej w ten sam sposób postaci są one dostępne na innych stronach, których pozwany nie administruje, ani też nie kontroluje. Dostrzegając w tym zakresie związek przyczynowo z działalnością placówek (...), nie sposób było uznać, że powódka w dalszym ciągu nie odczuwa z tego powodu krzywdy, która wynika z takich a nie innych zasad trudnego do usunięcia z Internetu umieszczenia przez kogokolwiek określonych materiałów. Nie sposób było jednak uznać, aby na potrzeby orzekania o wymagalności roszczenia z tytułu zadośćuczynienia można było uwzględnić inny stan niż moment wyrokowania przez Sąd Apelacyjny. Nie było więc podstaw do zasądzenia odsetek za okres wcześniejszy.

Apelacja zasługiwała także w przeważającym zakresie na uwzględnienie w zakresie roszczenia niemajątkowego, dotyczącego zobowiązania pozwanego do opublikowania na stronach internetowych wskazanych pięciu jednostek (...), w tym czterech placówek dyplomatycznych podległych resortowi, jak to zostało przez strony zgodnie przyznane podczas rozprawy apelacyjnej w części dotyczącej Instytutu (...) w B. i P., oświadczenia będącego przeprosinami powódki za naruszenia osobistych praw autorskich powódki do zdjęć C. M. wykorzystanych w ramach działalności prowadzonej około 2013 r. przez wskazane jednostki (...). Uznając, że przeciwko zasadności tego roszczenia przemawia znaczny okres czasu, który opłynął od tych zdarzeń, czyli że powracanie do nich nie jest z tego powodu celowe i nie może odnieść oczekiwanego przez powódkę skutku, Sąd Okręgowy wyraźnie przeoczył, że tego rodzaju ocena powinna należeć przede wszystkim do powódki, która tego rodzaju ochrony nadal oczekuje i jest przekonana o jej skuteczności, jak też że przeciwko temu argumentowi nie może świadczyć to, że wskazany okres jest też objęty czasem toczenia się postępowania, a przede wszystkim że roszczenie tego rodzaju nie wygasa wskutek upływu czasu ani nie traci na swoim znaczeniu dla uprawnionego, jeżeli chodzi on o takiej ochrony i widzi jej sens, zwłaszcza gdy jego adresatem jest Skarb Państwa, dla ciągłości działania którego wpływ kilku lat nie ma istotnego znaczenia, ponad zmiany kadrowe na stanowiskach, które kolejne osoby zajmują w strukturach poszczególnych resortów, ze względu też na które powódka skorygowała podczas rozprawy apelacyjnej treść przeprosin oczekiwanych od Skarbu Państwa - (...), jednak bez wskazania osoby fizycznej zajmującej to stanowisko.

Podstawowe uchybienie Sądu Okręgowego, które było drugą przyczyną oddalenia powództwa w zakresie ochrony niemajątkowej, polegało na zupełnym pominięciu istotnej przesłanki takiej ochrony, przewidzianej wprost art. 78 ust. 1 powołanej ustawy, w przeciwieństwie w szczególności do art. 24 k.c., mimo podobnego znaczenia tych przepisów, czyli niedostrzeżenie, że kompensacyjną funkcję przewidzianą tym przepisem, ze względu na rodzaj naruszanego prawa, zwykle dostępnego dla szerokiego, w tym także nieograniczonego czasem oraz odległością odbiorcy, adresata chronionej twórczości autorskiej, wypełnia tylko „publiczne” złożenie stosownej treści oświadczenia. Nie umniejszając znaczenia pozaprawnego okoliczności kierowania przez uprawnione osoby, w tym również ze strony ambasadora, do powódki przeprosin w pismach adresowanym imiennie do skarżącej, nie można było jednak z podanego powodu uznać, aby spełniły one swoją funkcję na gruncie przesłanek przewidzianych art. 78 ust. 1 ustawy, która wymaga złożenia takiego oświadczenia w sposób publiczny dlatego, że do szerokiej publiczności skierowana jest twórczość fotograficzna powódki, która z jej odbioru może liczyć na uzyskanie odpowiedniego statusu w swojej branży oraz adekwatnej go niego gratyfikacji finansowej ze strony swoich obecnych i przyszłych klientów. Powództwo o ochronę niemajątkową również podlegało więc uwzględnieniu poprzez nakazanie stronie pozwanej opublikowania treści oświadczenia przeprosającego powódkę za naruszenie przez stronę pozwaną osobistych praw autorskich skarżącej.

Treść oświadczenia, która została przez powódkę objęta nowym żądaniem zawartym w piśmie z 14 lutego 2018 r. oraz została doprecyzowana w trakcie rozprawy apelacyjnej i w załączniku do protokołu z tej rozprawy, w zakresie adresów wskazanych w nim placówek (...), została przeredagowana przez Sąd w sposób odpowiadający konstrukcji roszczenia przewidzianego art. 78 ust. 1 powołanej ustawy i opisanym okolicznościom tej sprawy w kierunku mającym na celu nadanie temu świadczeniu charakteru przeprosin, a tym samym także poprzez wyeliminowanie innych jego elementów zamieszczonych w tej części żądania powódki, w tym informacji o regulacji zawartej w art. 16 tej ustawy, o świadomości pozwanego o jej znaczeniu oraz zachowaniu należytej staranności i rzetelności, jak też

dodatkowo, w ostatnim zdaniu, o wyrażaniu ubolewania, sprowadzającego się w istocie do przeproszenia zawartego w zdaniu pierwszym. W sytuacji, gdy powódka nie określiła terminu spełnienia tego świadczenia, a przede wszystkim zamieszczenia tego oświadczenia na stronach placówek, które także nie zostały wskazane, czyli by zakres tego oświadczenia został jednak ograniczony do tych placówek, z działalnością których wiązało się działanie naruszające prawa powódki, nie zaś wszystkich placówek podległych (...), czyli by nie był to okres nieoznaczony, dotyczący niesprecyzowanej konkretnie przyszłości, Sąd Apelacyjny stosownie do okoliczności terminami wymiar czasowy tego oświadczenia ograniczył do 30 dni i udzielił pozwanemu terminu dwóch tygodni na jego spełnienie w sposób technicznie oznaczony przez stronę powodową. Doprecyzowane zostało, że chodzi o fotografie C. M., nie zaś inne zdjęcia powódki. W efekcie oświadczeniu temu zostało nadane następujące brzmienie: „Skarb Państwa działający przez Ministra (...) przeprosza Panią J. P. za naruszenie Jej osobistych praw autorskich przez rozpowszechnianie Jej fotografii C. M. na stronach internetowych placówek dyplomatycznych podległych Ministerstwu (...) w formie okrojonej i bez oznaczenia Jej autorstwa. Minister (...)”. W zakresie, w jaki przytoczone oświadczenie jednak nie odpowiadało żądaniu powódki, jak też w odniesieniu do zadośćuczynienia przenoszącego kwotę 12500 zł oraz co do odsetek od tej kwoty za okres sprzed 17 września 2020 r., apelacja powódki została natomiast oddalona z powodu jej niezasadności w podanej części.

Uwzględniając apelację w istotnie mniejszym kwotowo wymiarze co do roszczenia majątkowego, z drugiej zaś strony w istotnie większym zakresie co do roszczenia niemajątkowego, Sąd Apelacyjny za słuszne uznał ponadto także wzajemne zniesienie między stronami kosztów procesu przed sądem pierwszej instancji, jak również kosztów postępowania apelacyjnego, stosownie do art. 100 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., w zakresie natomiast, w którym apelacja została oddalona – zgodnie z art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

Robert Obrębski Edyta Jefimko Aleksandra Kempczyńska